

forsøker å vise hvordan ikke-nøytralitet kan forenes med liberale politiske ordninger som også tar høyde for kulturelt og verdimessig mangfold. Sammenlignet med de filosofene vi har møtt i de to foregående kapitlene, legger både Taylor og Nussbaum mer vekt på positiv frihet, men uten at de dermed nekter for verdien av negativ frihet.

21.1 Intet menneske er en øy: kritikk av politisk atomisme

Mange moderne politiske teorier er preget av det Taylor i kritisk hensikt kaller **politisk atomisme** (Taylor, 2007a). Det er spesielt to ideer Taylor forbinder med slik atomisme. Den ene er ideen om at menneskelige goder er grunnleggende individuelle. Ifølge denne ideen lever vi i samfunn for å tilfredsstille egne behov og interesser på en effektiv måte. Menneskelige goder – eksempelvis trygghet eller velferd – er likevel av en slik art at et godt liv i prinsippet kan nytes i ensomhet (Taylor, 2007b, s. 242–243). Noe av kjernen i denne ideen fanges inn av en uttalelse som ofte, om enn på sviktende grunnlag, tillegges Margaret Thatcher, som var statsminister i Storbritannia fra 1979 til 1990: «Det finnes ikke noe slikt som samfunnet. Det finnes bare individer». Atomisten kan nok innrømme at det i praksis er svært vanskelig eller tilnærmet umulig å skaffe seg de godene vi trenger, uten å samarbeide med andre. Det er likevel ingen nødvendig sammenheng mellom å søke det gode for seg selv og å leve i politiske fellesskap.

John Locke er en av de filosofene Taylor forbinder med politisk atomisme. Ifølge Locke er det prinsipielt mulig å løse konflikter

mellom personer på en rettferdig måte selv om vi ikke lever i en stat. Samtidig antar han at egennytte, manglende velvilje og asymmetriske maktrelasjoner vil gjøre en statsløs tilstand svært utrygg og farlig. Derfor er det strategisk klokt å danne et politisk fellesskap der felles myndigheter beslutter hvilke generelle regler som skal gjelde, samt hvordan disse skal anvendes i enkelttilfeller. Staten er med andre ord et nyttig redskap for å nyte goder – våre naturlige rettigheter – som vi i prinsippet kunne nyte uavhengig av statsdannelsen.

Locke mener dessuten at våre mest grunnleggende forpliktelser retter seg mot oss selv og andre individer, og ikke mot det politiske fellesskapet. Moralens grunnlag er etter hans oppfatning en plikt til å bevare seg selv og resten av menneskeheten (Locke, 1690/1986, s. 10). Vi har en naturlig plikt til å respektere andre personers rettigheter, fordi rettighetene reflekterer hva vi trenger for å opprettholde oss selv som selvstendige individer. Vi har imidlertid ikke en naturlig plikt til å adlyde politisk vedtatte lover. En slik politisk forpliktelse forutsetter at vi på en eller annen måte kan sies å ha samtykket til at staten utøver makt over oss (Locke, 1690/1986, s. 54). Ifølge Locke er altså våre plikter overfor det politiske fellesskapet sekundære. Og dette synspunktet er kjernen i doktrinen om rettighetenes forrang.

Politisk atomisme: En betegnelse på teorier som forutsetter at (a) menneskelige goder er grunnleggende individuelle, og at (b) respekt for individers rettigheter er mer grunnleggende enn våre forpliktelser overfor samfunnet.

I kontrast til den politiske atomismen forsvarer Taylor tesen om at mennesket er et *politisk dyr*. Tesen står i motsetning til begge de to